

آشنایی با مبانی و کلیات حقوق

نویسنده:

موسی اولادزاد

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سوادکوه

سرشناسه	: اولادزاد، موسی ۱۳۵۰-
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با مبانی و کلیات حقوق / نویسنده موسی اولادزاد
مشخصات نشر	: بابل: جهاد دانشگاهی مازندران، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۳۸۶-۴-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتاب‌نامه: ص. [۱۷۱] - ۱۷۲
موضوع	: حقوق
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی مازندران
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۸۳۴۵ الف / ک۲۳۰
رده بندی دیویی	: ۳۴۰
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۳۵۴۸۹۸۷

آشنایی با مبانی و کلیات حقوق

- تألیف..... موسی اولادزاد
- صفحه آرای کامپیوتر جستجوگر قائم‌شهر - شهرام موسی‌پور
- ناشر..... سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی واحد مازندران
- طراح جلد..... سید رضا موسوی
- چاپخانه..... مجتمع چاپ افست زارع - ساری
- شمارگان..... ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت..... ۱۴۰۰۰۰ ریال
- شابک..... ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۳۸۶-۴-۸
- نوبت چاپ..... اول - ۱۳۹۳

حق چاپ و نشر محفوظ است

سازمان انتشارات واحد مازندران

نشانی: ساری - خیابان امیر مازندرانی - خیابان وصال - جهاد دانشگاهی مازندران - صندوق پستی: ۴۸۱۷۵-۱۶۴۷

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیش‌گفتار.....
بخش نخست: کلیات	
۱۵	گفتار نخست: چرا حقوق؟.....
۱۹	گفتار دوم: تاریخچه مختصری از شکل‌گیری و تحول حقوق.....
بخش دوم: معانی واژه حقوق؛ رابطه‌ی حق و تکلیف	
۲۵	گفتار نخست: معانی واژه حقوق و تعریف حقوق.....
۲۹	گفتار دوم: رابطه‌ی حق و تکلیف.....
بخش سوم: اهداف و رداورد حقوق (نظم، امنیت، عدالت، آزادی) از نظر مکاتب یا لزوم وجود حقوق در جامعه	
۳۴	گفتار نخست: مکتب اصالت فرد.....
۳۷	گفتار دوم: مکتب اصالت جامعه.....
بخش چهارم: آشنایی با قواعد حقوقی، ویژگی‌های قاعده حقوقی یا قانون	
۴۳	گفتار نخست: تعریف قاعده‌ی حقوقی.....
۴۴	گفتار دوم: ویژگی‌های قواعد حقوقی.....
۴۵	۱- کلی بودن.....
۴۷	۲- الزامی بودن.....
۵۱	۳- داشتن ضمانت اجرای دولتی.....
بخش پنجم: قانون و مقرراتی که لازم‌الاجرا هستند و مراجع صلاحیت‌دار وضع آن‌ها	
۶۰	گفتار نخست: قانون اساسی و مجلس مؤسسان.....
۶۳	گفتار دوم: قوانین عادی، مجلس قانون‌گذاری.....
۶۴	گفتار سوم: قوانین آزمایشی کمیسیون‌های داخلی مجلس.....
۶۶	گفتار چهارم: رفراندوم یا همه‌پرسی.....
۶۷	گفتار پنجم: عهدنامه‌های بین‌المللی.....
۶۸	گفتار ششم: تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی.....
بخش ششم: انواع حقوق انسان	
۷۵	گفتار نخست: حقوق عمومی، حقوق مشترک بشری.....
۷۷	گفتار دوم: حقوق سیاسی و مدنی، حقوق شهروندی.....
۷۹	گفتار سوم: حقوق خصوصی.....

بخش هفتم: خاستگاه و منشاء حقوق از دیدگاه مکاتب حقوقی

گفتار نخست: مکتب حقوق فطری یا طبیعی ۸۳

گفتار دوم: مکتب حقوق تاریخی ۸۸

گفتار سوم: مکتب حقوق تحققی ۹۰

بخش هشتم: شاخه‌های حقوق و تقسیمات آن‌ها

گفتار نخست: حقوق ملی یا داخلی ۹۶

مبحث اول: حقوق عمومی ۹۶

نخست) حقوق جزای عمومی ۱۰۱

دوم) حقوق جزای اختصاصی ۱۰۱

سوم) آیین دادرسی کیفری ۱۰۲

مبحث دوم: حقوق خصوصی ۱۰۳

۱- حقوق مدنی ۱۰۳

۲- حقوق بازرگانی یا تجارت ۱۰۵

۳- آیین دادرسی مدنی ۱۰۶

گفتار دوم: حقوق بین‌الملل (خارجی) ۱۰۹

مبحث اول: حقوق بین‌الملل عمومی ۱۰۹

مبحث دوم: حقوق بین‌الملل خصوصی ۱۱۰

بخش نهم: رابطه حقوق با...

گفتار نخست: رابطه‌ی حقوق با اخلاق ۱۱۷

گفتار دوم: رابطه‌ی حقوق با تاریخ ۱۲۱

گفتار سوم: رابطه‌ی حقوق با جامعه‌شناسی ۱۲۳

گفتار چهارم: رابطه‌ی حقوق با علوم سیاسی ۱۲۶

گفتار پنجم: رابطه‌ی حقوق با قدرت سیاسی ۱۲۸

گفتار ششم: رابطه‌ی حقوق با مذهب ۱۳۱

بخش دهم: حقوق تطبیقی، آشنایی با سیستم‌های مهم حقوقی جهان Comparative Law

گفتار نخست: خانواده‌ی حقوقی رومی - ژرمنی (اروپای غربی) ۱۴۰

گفتار دوم: خانواده‌ی حقوقی کامن لا یا انگلوساکسون ۱۴۳

گفتار سوم: خانواده‌ی حقوق سوسیالیستی یا گروه حقوق کشورهای کمونیستی ۱۴۶

گفتار چهارم: خانواده‌ی حقوق اسلامی ۱۴۸

بخش یازدهم: مفهوم شخص و شخصیت؛ انواع آن (صاحبان حق)، برخی امور مربوط به اشخاص

گفتار نخست: مفهوم شخص و شخصیت ۱۵۷

گفتار دوم: انواع اشخاص (حقیقی - حقوقی) ۱۵۸

۱- شخص حقیقی یا طبیعی ۱۵۹

۲- شخص حقوقی ۱۵۹

بخش دوازدهم: منابع حقوق در ایران

الف) قانون اساسی ۱۶۹

ب) قوانین عادی ۱۷۰

پ) معاهدات بین‌المللی ۱۷۱

ت) تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت ۱۷۱

ث) عرف ۱۷۱

ج) رویه‌ی قضایی ۱۷۳

چ) دکترین یا نظر علمای حقوق یا اندیشه‌های حقوقی ۱۷۳

منابع و مأخذ ۱۷۵

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه بر نگذرد
خداوند نام و خداوند جای خداوند روزی ده رهنمای

سیاس و ستایش بیکران خداوند بخشنده‌ی مهربان را که به این بنده توفیق عطا فرمود تا بتوانم اندک خدمتی را که چند سالی در آرزویش بودم نسبت به بخشی از جامعه ایفا نمایم. امیدوارم این کتاب، مورد استفاده‌ی دانشجویان و دانش‌پژوهان گرامی در رشته‌های حقوق و علوم سیاسی یا برخی دیگر از رشته‌ها مانند رشته‌ی حسابداری که واحد درسی مبانی یا کلیات علم حقوق را می‌گذرانند، قرار گیرد و این چند قطره‌ی هر چند اندک، در آبیاری گوشه‌ای از سرزمین تشنه‌ی علم و معرفت مفید واقع شود و گامی کوچک در راستای مدنیت هرچه بیشتر هم‌وطنان عزیزم باشد.

در تألیف این کتاب تلاش نمودم مطالب مطرح شده از یک‌سو به‌گونه‌ای ساده و قابل فهم و از سوی دیگر مطالب مفید و کاربردی بیان شوند. بنابراین علاوه بر دانشجویان، هر کسی که علاقه‌مند به حوزه‌ی حقوق و مسائل حقوقی باشد می‌تواند از مطالب این کتاب بهره‌مند شود. همان‌گونه که از نام کتاب برمی‌آید، هدف از آن آشنایی با مبانی و کلیات علم حقوق است. بر این اساس در بخش نخست دلایل ضرورت آشنایی با حقوق بیان می‌شود، سپس در بخش دوم، معانی واژه‌ی حقوق مطرح می‌گردد. در بخش سوم فواید وجود حقوق در جامعه یا به عبارت دیگر راه‌آوندهای حقوق برای فرد و جامعه مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش چهارم صفات و ویژگی‌های قاعده‌ی حقوقی شرح داده می‌شود. در ادامه در بخش پنجم انواع مواردی که به صورت قاعده‌ی حقوقی نمایان می‌شوند و منشاء و مرجع صالح برای ایجاد این قواعد مورد اشاره قرار می‌گیرند. سپس در بخش ششم انواع حقوق یک انسان که شامل حقوق سیاسی و مدنی، حقوق عمومی و انسانی و حقوق خصوصی که ناشی از قرارداد و اراده‌ی آزاد افراد است با ذکر مثال‌هایی شرح داده می‌شود. در بخش هفتم خواستگاه و منشاء حقوق به بحث گذاشته می‌شود. اینکه آیا

حقوق ریشه در نهاد و طبیعت آدمی دارد یا اجتماع زاینده‌ی حقوق است یا اینکه نه، حقوق ناشی از خواست و اراده‌ی حاکمان و قانون‌گذاران است؟

پس از آشنایی با مباحث مذکور لازم است تا به صورت جزئی‌تری با حقوق آشنا شویم، بنابراین در بخش هشتم، تقسیمات یا شاخه‌ها و شعبه‌های حقوق با جزئیات و مثال‌های بیشتری توضیح داده می‌شوند. در بخش نهم رابطه‌ی حقوق با برخی از علوم مانند علوم سیاسی یا جامعه‌شناسی و نیز ارتباط آن با برخی پدیده‌های اجتماعی مانند اخلاق و مذهب مطرح می‌شود.

پس از آشنایی با مباحث یاد شده، برای برداشتن گامی مثبت و رو به جلو لازم است تا با طرح مسائل تطبیقی یا مقایسه‌ای، با نظام‌ها یا سیستم‌های مهم حقوقی جهانی آشنایی مختصری صورت گیرد؛ به همین منظور در بخش دهم این کتاب، نظام‌های مهم حقوقی مورد اشاره قرار می‌گیرند. در بخش یازدهم موضوعات و مفاهیمی که می‌توانند صاحب حق یا تکلیف شوند (اشخاص حقیقی و حقوقی) به شکل گسترده‌تری بیان می‌شوند و در پایان در بخش دوازدهم منابع و مآخذ حقوق ایران یعنی سرچشمه‌هایی که برای یافتن حقوق می‌توان به آن‌ها مراجعه نمود، مورد بررسی و اشاره قرار گرفته‌اند. امید است با توجه به ارائه‌ی محتوای سودمند بخش‌های مطرح شده و همچنین ترتیب و توالی هدفمند مطالب، به دانش‌خوانندگان این کتاب افزوده شود.

در پایان از عزیزانی که این کتاب را مطالعه می‌کنند تقاضا دارم نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را از راه پست الکترونیک با بنده در میان بگذارند.

با سپاس بی‌کران و آرزوی کامیابی

موسی اولادزاد

تأبستان ۱۳۹۲، قائم‌شهر، مازندران

پست الکترونیک: moladzaad@yahoo.com

همراه: ۰۹۱۱۳۲۶۳۳۴۷